

Нині, і це підтверджує практика, що представлена, зокрема, і в роботах науковців, у освітньому середовищі інноваційно-комунікаційних технологій в основу навчання покладені цілісні моделі освітнього процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. На сьогоднішньому ринку освітніх послуг такими є інноваційні активні та інтерактивні методики навчання.

Список використаних джерел:

1. Буркова Л. Ключ до управління: Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму керування інноваційним процесом в освіті. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2000. №1. С.31-37.
2. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. №5. С.21-28.
3. Дубасенюк О.А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: Монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С.14-47.
4. Кларін М. Інновації в навчанні. *Завуч*. 2000. №23-24. С.8-11.
5. Олійник В. Система педагогічної освіти та педагогічні інновації. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2001. №4. С.61-69.
6. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. *Рідна школа*. 1998. №12. С.3-17.
7. Шилов К.В. Класифікація інновацій. *Інновації в освіті*. 2007. №3. С.52-58.
8. Фатхутдінова, О.В. Впровадження нових технологій в процесі підготовки спеціалістів правознавства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2012. Вип.48. С.38-44.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» від 14.12.2016 № 988-р.: URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934/>.
10. Кремень В.Г. Енциклопедія освіти. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
11. Пометун О.І Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. Київ. №1. 2015. С.65-69.
12. Національний технопарк з підвищення якості освіти: трансформація системи, розбудова НУШ, якість і доступність: URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/nacionalnij-tehnopark-z-pidvishennya-yakosti-osviti-transformaciya-sistemi-rozbudova-nush-yakist-i-dostupnist>.
13. Сергій Шкарлет презентував структуру Національного технопарку з підвищення якості освіти: URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-prezentuvav-strukturu-nacionalnogo-tehnoparku-z-pidvishennya-yakosti-osviti>.
14. Презентація Національного технопарку з підвищення якості освіти: URL: <https://nrat.ukrintei.ua/prezentacziya-nacionalnogo-tehnoparku-z-pidvyshennya-yakosti-osvity/>.
15. Всеукраїнська стратегічна сесія «Освіта України – 30. Національний технопарк з підвищення якості освіти»: URL: <https://www.facebook.com/UAMON/videos/1174871653018978>.

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-300-2-14>

Світлана КУШНІРУК

доктор педагогічних наук, професор,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
e-mail: sakushniruk@ukr.net

Інна БОНДАРЧУК

викладач спеціальних дисциплін,
Відокремлений структурний підрозділ Київський фаховий коледж міського господарства
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
e-mail: 8266@ukr.net

Вступ. Інтеграція вищої освіти України до європейського та світового освітніх просторів зумовила виникнення, становлення та розвиток різноманітних університетських комплексів. До їх складу можуть належати заклади вищої освіти (ЗВО) різного рівня акредитації, зокрема і коледжі.

Статус університетського коледжу затверджений Законом України «Про вищу освіту», де зазначено, що це ЗВО другого рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям майбутнім фахівцем певного ступеня вищої освіти та кваліфікації [8, 12, 13]. Викладачі й обслуговуючий персонал університетського коледжу здійснюють професійну підготовку майбутніх професіоналів за освітньо-професійною програмою підготовки молодшого спеціаліста, яка охоплює також загальноосвітні дисципліни. Завдяки цьому стало можливим утілити на практиці фундаментальну та прикладну складові в отриманні вищої освіти.

Ґрунтовний аналіз наукових досліджень та публікацій учених дає підстави твердити про те, що проблема освітнього середовища у закладах вищої освіти висвітлюється із різних позицій. Глумачення суті та структури поняття «освітнє середовище» у вищій освіті, зокрема й у коледжах, міститься у науковому доробку О. Артюхіної, М. Братко, Н. Нікітіної, М. Сороки, Д. Хорвата та інших учених. Так, М. Братко потрактовує освітнє середовище коледжу як «комплекс умов-можливостей та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистих, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, що цілеспрямовано склалася в установі, яка виконує функції щодо надання вищої фахової освіти, забезпечує можливості для загальнокультурного й особистого розвитку суб'єктів освітнього процесу» [6, с.11]. Усвідомлення суті цього поняття сприяє вченим-педагогам у виокремленні його компонентів з метою проектування освітньо-професійного середовища коледжу в складі університету для задоволення освітніх, професійних і соціальних запитів і втілення особистого потенціалу всіх суб'єктів освітнього процесу.

Важливе значення при виконанні завдань нашого дослідження має окреслення й увиразнення структури освітньо-професійного середовища ЗВО для його удосконалення і розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважаємо доцільним зазначити, що організаційні та психолого-педагогічні умови в ЗВО та наявні педагогічні технології безпосередньо пов'язані із застосуванням системності в освіті й охоплюють всі ланки системи професійної підготовки майбутніх фахівців, а саме: завдання, мету, зміст освіти, методи, форми та засоби навчання, перевірку та корекцію результатів педагогічної взаємодії тощо.

Особливе місце серед організаційних і психолого-педагогічних умов у ході становлення та розвитку освітньо-професійного середовища у Відокремленому структурному підрозділі «Київський фаховий коледж міського господарства Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського» належить системі професійної підготовки та формуванню професійних якостей особистості викладача-професіонала, який оволодіває фаховими навичками й уміннями послуговуватися інноваційними педагогічними технологіями у щоденній педагогічній практиці, що сприяє зміцненню, поглибленню і збагаченню його психолого-педагогічних та спеціальних знань, розвитку професійної компетентності тощо.

Доцільно зауважити, що незважаючи на велику кількість досліджень, окремі аспекти інтерпретації суті освітнього середовища, його структури, особливостей становлення та функціонування, ще й досі потребують наукового обґрунтування основні чинники добору фактичного матеріалу для наповнення змістом інноваційної технології педагогічного проектування, адже перед науково-освітньою спільнотою країни постає завдання: осучаснити систему професійної підготовки майбутніх учителів, послуговуючись кращими надбаннями у сфері педагогічної теорії і практики Заходу, не втративши при цьому кращих здобутків вітчизняної педагогіки та психології минулого. На заміну усталених роками системі вітчизняної освіти у царині професійної підготовки майбутніх фахівців має прийти цілеспрямоване, системне та послідовне впровадження в практику фахової підготовки майбутніх учителів цікавих, оригінальних і новаторських способів, прийомів і педагогічних дій, адже з упровадженням сучасних технологій навчання в інтерактивному освітньо-професійному середовищі коледжів у складі університетів України має змінитися вся система освіти, бо інноваційним вважається такий заклад освіти, де постійно виконуються наукові дослідження, а в проектних планах наявні такі форми навчання, як: проектні розробки, тренінги (при цьому ресурсне забезпечення освітнього процесу охоплює майже всі аспекти інновацій у науці й техніці).

У Відокремленому структурному підрозділі «Київський фаховий коледж міського господарства ТНУ імені В.І. Вернадського» здійснюються дослідження концептуально-стратегічної спрямованості особистості майбутнього вчителя, що сприяє оновленню змісту усталених форм роботи з педагогічним колективом і студентами, створенню нових програм, науковому обґрунтуванню перспектив у застосуванні інноваційних технологій освіти, спираючись на наявність надійного партнерства таких підприємств, як: КП «Київпастрас», КП «Київський метрополітен», КП «Київводоканал», ПРАТ «ОТИС», ТОВ «Майстерліфт» та багато інших, – з органами державної влади й управління системою освіти для трансферу інноваційних продуктів у практику фахової підготовки майбутніх працівників для

партнерів, що співпрацюють з коледжем під час виконання студентами завдань практики, дипломного проектування та надання робочих місць випускникам. На виконання завдань щодо впровадження інноваційної освітньо-професійної програми фахової підготовки майбутніх спеціалістів представники підприємств ознайомлюють викладачів і студентів коледжу з принципами й особливостями роботи за допомогою новітніх технологій як вітчизняного, так і міжнародного промислового ринку, якими послуговуються їх працівники, що неодмінно втілюється у виконанні курсових і дипломних проєктів.

Отже, на становлення і розвиток освітньо-професійного середовища ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» в контексті формування професійної компетентності педагогічних працівників мають значний вплив такі показники концептуально-стратегічної спрямованості особистості педагогічного працівника, як: широта охопленості, професійність, інформаційно-комунікаційний аспект, інтенсивність, узгодженість, формалізованість тощо.

Так, поняття «освітнє середовище» в енциклопедичній та науковій літературі тлумачиться як сукупність об'єктивних зовнішніх і внутрішніх умов, необхідних для успішного функціонування закладу освіти, а також гармонійного та всебічного професійного розвитку його суб'єктів. Саме освітньо-професійне середовище є одним із провідних чинників самовдосконалення та самоствердження особистості, що надає сучасному випускникові ЗВО України широкі можливості для працевлаштування на підприємстві, самовизначення у соціумі, а також задовольнити власні потреби у навчанні та сприймати освіту як індивідуально-значиму якість характеру.

Важливе значення для нашого дослідження має визначення структури освітнього середовища ЗВО для його удосконалення і розвитку. Проблема типології та структурування освітнього середовища у ЗВО розкривається у дослідженні Ю. Шапран і О. Шапран. Учені вважають, що виокремлення характерних ознак і структурних компонентів освітнього середовища сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців ЗВО. Вони виокремлюють такі структурні компоненти: матеріально-технічний, технологічний і суб'єктно-соціальний. За типами освітнє середовище ЗВО науковці розрізняють таким чином: «впровадженням нововведень (традиційне і творчо-інноваційне); видами діяльності (ігрове, навчальне, професійне і комунікативне); особливостями оточення (природне, соціальне, інформаційно-освітнє, віртуальне); специфікою впливу на особистість (здоров'язбережувальне, розвивальне, виховне і рефлексивне) [10, с.6-7].

Інші варіанти моделювання структури освітнього середовища ЗВО розглянуто М. Братко, О. Єжовою, Г. Ковальновою, В. Пановою і В. Ясвіном. На думку М. Братко компоненти освітнього середовища ЗВО є умовами, завдяки яким відбувається формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Так, інформаційно-змістовий і просторово-предметний компоненти освітнього середовища впливають на формування загальнокультурних, загальнонаукових, професійних і спеціальних знань студентів. Організаційно-діяльнісний компонент спрямований на вироблення у студентів фахових умінь і набуття досвіду професійної діяльності. Особистісний і аксіологічно-смысловий компоненти спрямовані на розвиток особистісних і професійних якостей майбутнього фахівця [6].

Зміст розвивального потенціалу освітнього середовища розкриває у своєму дослідженні І. Габа. На її думку, він складається із можливостей суб'єкту освітнього середовища ЗВО, суб'єктивної значущості цієї можливості і суб'єктивної досяжності. Тобто, суть розвивального потенціалу полягає у тому, що тільки у процесі ефективної діяльності закладу освіти зростатиме активність його суб'єктів, що призведе до позитивних результатів цієї діяльності. Водночас успішність суб'єктів освітнього середовища є показником результату діяльності ЗВО та визначає якість надання освітніх послуг, його конкурентоздатність на ринку праці і соціальну затребуваність у суспільстві [7, с.9-10].

Термін «освітньо-професійне середовище» у ВСП «КФКМГ ТНУ імені В. Вернадського» інтерпретують як забезпечення сукупності організаційних і психолого-педагогічних умов та здатність викладачів і студентів послуговуватися (скористатися) ними для отримання необхідних (цілевих) результатів. Звідси випливає, що цим поняттям позначається також і простір для діяльності соціальних груп, циклових комісій, відділень коледжу, який забезпечує розробку інновацій в освітньому процесі фахової підготовки педагогічних працівників і подальшу їх трансформацію в у ході професійної діяльності. Освітньо-професійне середовище коледжу – це доцільно організований простір життєдіяльності педагогічного колективу, який ґрунтується на технологічній та методичній підготовленості викладачів і студентів, їх постійній інформованості щодо нововведень та посилення вимог працедавців і стейкхолдерів до фахової підготовки майбутнього працівника. Наявність саме такого середовища у коледжі сприяє подоланню стереотипів у професійній діяльності викладачів й має реальне відображення у їх зацікавленні педагогічною інноватикою. Доцільно наголосити, що саме освітньо-професійне середовище є центром, де зосереджений інноваційний потенціал колективу, який

продукує нові ідеї та здійснює впровадження новітніх технологій у сфері професійної підготовки, що вказує на престижність закладу вищої освіти та сприяє формуванню інноваційного потенціалу майбутнього педагогічного працівника.

Впровадження педагогічних інновацій в практику фахової підготовки молодших бакалаврів у ВСП «КФКМГ ТНУ імені В. І. Вернадського» неодмінно загострює низку проблем, серед яких провідними є:

- необхідність співіснування в одному закладі вищої освіти прихильників різних концепцій навчання;

- посилення вимог щодо перепідготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, забезпечення їх професійних запитів у міжпредметній професійній комунікації;

- постійний пошук і розроблення засобів для науково-методичного супроводу інновацій – нових навчальних і методичних посібників, довідників, підручників тощо;

- зміни у системі керування педагогічною взаємодією, що відбувається в інноваційному просторі; забезпечення організаційних і психолого-педагогічних умов для активного залучення здобувачів вищої освіти до інноваційного процесу.

Але найважливішим у межах окресленої проблематики є продуктивний розвиток педагогічної культури основних учасників освітнього процесу в інтерактивному освітньо-професійному середовищі ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського», що потребує забезпеченості належних організаційних і психолого-педагогічних умов.

Структура системи освітньо-професійного середовища охоплює такі компоненти: умотивованість педагогічного колективу до здійснення інноваційної діяльності; високий рівень організаційної та виконавської культури; інноваційний стиль керування; імідж колективу в соціумі.

У дослідженні проблематики формування відповідної моделі фахової підготовки майбутніх педагогічних працівників в умовах розвитку інноваційного освітньо-професійного середовища, професійної компетентності та культури педагога як інтегрованих засобів накопичення та втілення інноваційного потенціалу основних учасників освітнього процесу педагогічний колектив ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» потребує створення нової організаційної структури, оскільки у межах застарілих норм моралі, напрацьованих віками світоглядних орієнтирів і регламентованості методів освітньої діяльності система освіти не може лишатися усталеною. Саме тому викладачі коледжу постійно оновлюють, активно розвивають і створюють новітню концепцію розвитку особистості кожного із учасників освітнього процесу та завдяки каналу освіти переносять її в культурний простір, що підвищує рейтинг престижності закладу вищої освіти на теренах України.

Науковий аналіз проблеми розвитку педагогічної культури передбачає виокремлення низки організаційних і психолого-педагогічних умов, що окреслюють особливості та можливості для розвитку педагогічної культури вчителів ліцеїв у системі методичної освіти. Ґрунтовний аналіз сучасних наукових праць і монографій аргументовано й переконливо доводить, що педагогічна культура вчителя як наукова проблема є об'єктом дослідження у численних наукових розвідках, окремі її положення висвітлені в теорії та методології освіти [1, 2]. Термін «педагогічна культура» потрактовується також як інтеграційна якість характеру особистості педагога [3]; компонент професійного становлення вчителя; особистий і соціальний феномен; елемент аксіосфери [4, 5]. Формування професійної культури вчителя вчені пов'язують із системою методичної роботи [11], адже саме вона забезпечує становлення, функціонування та розвиток того середовища, у якому уможливорюються професійне становлення, саморозвиток і самоствердження педагога.

Мета дослідження ґрунтується на виокремленні та науковому обґрунтуванні організаційних і психолого-педагогічних умов, що мають вплив на формування і розвиток професійної культури викладачів в освітньо-професійному середовищі ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського». Відповідно до зазначеної мети стаття охоплює окремі аспекти вирішення таких завдань: проаналізувати сучасні науково-методичні підходи до формування професійної культури викладача в освітньо-професійному середовищі та виокремити й науково обґрунтувати організаційні та психолого-педагогічні умови її формування і розвитку. Для виокремлення та наукового обґрунтування організаційних і психолого-педагогічних умов, що мають вплив на формування, становлення і розвиток педагогічної культури викладачів коледжу в освітньо-професійному середовищі ґрунтовно проаналізуємо зміст і суть понять «організаційні умови» та «психолого-педагогічні умови». Висвітливо різні підходи у тлумаченні змісту поняття «психолого-педагогічні умови» у педагогіці. Так, довідник з професійної педагогіки А. Семенової потрактовує «психолого-педагогічні умови» як обставини, від яких залежить та в яких відбувається цілісний продуктивний освітній процес професійної підготовки майбутніх педагогів, що опосередковується активністю особистості чи груп людей [8]. Так, О. Дерев'янка зазначає, що педагогічні умови – це сукупність обставин, що сприяють організації та ходу освітнього процесу в ЗВО

України з урахуванням потреб, інтересів, пізнавального та творчо-професійного потенціалу майбутнього вчителя щодо ефективності професійної діяльності. Вважаємо доцільним зазначити, що в наукових працях А. Литвина міститься тлумачення педагогічних умов як комплексу спеціально спроектованих системотвірних чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини освітнього процесу та/або особисті параметри його учасників, що забезпечують цілісність освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців в інформаційно-освітньому середовищі закладу освіти відповідно до вимог суспільства [8].

А Т. Гончаренко класифікує педагогічні умови таким чином: *об'єктивні умови*, що забезпечують функціонування педагогічної системи, охоплюють нормативно-правові основи сфери освіти, засоби інформації й інше та є однією із причин, що спонукає учасників освітнього процесу до адекватних проявів себе в ній; *суб'єктивні умови* впливають на функціонування і розвиток педагогічної системи, відображають наявні та потенційні можливості кожного з учасників педагогічної діяльності чи взаємодії, рівень узгодженості їхніх дій, цільових пріоритетів у втіленні провідних ідей та завдань освіти, ступінь особистої значимості для тих, хто навчається; *загальні умови* сприяють функціонуванню і розвитку педагогічної системи (соціальні, економічні, культурні, національні, географічні тощо); *спеціальні умови* – особливості соціально-демографічного складу тих, кого навчають, місце розташування та матеріальні можливості й наявність обладнання для забезпечення освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти та виховні можливості навколишнього середовища [8].

Грунтовний аналіз численних наукових праць дає підстави виокремити та сформулювати організаційні й психолого-педагогічні умови розвитку професійної культури вчителів у межах професійно-освітнього середовища коледжу. Для досягнення цієї мети застосовано теоретичні методи наукового дослідження, а саме: здійснено аналіз сучасного стану дослідження проблеми у психолого-педагогічній науковій періодиці та монографіях, типологічний та компаративний аналіз.

Інновації в освіті залежать від масштабності перетворень: часткові, модульні та системні. Інноваційні педагогічні технології є рушійною силою інноваційних процесів у різних галузях науки, техніки і сфери послуг. Впровадження цих технологій на підприємствах має важливе значення й у царині фундаментальних розробок, що сприяє зміцненню конкурентоспроможності продукції на світовому ринку. Основою проектування і створення такої технології є модульний принцип, адже інтерактивне освітньо-професійне середовище ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» має організаційну структуру, яку утворюють адміністративний та методичний блоки коледжу, два відділення денної та одне заочної форм навчання здобувачів освіти, що охоплюють сім спеціальностей коледжу, шість циклових комісій, сім лабораторій, аудиторний фонд, інформаційно-виставковий комплекс стендів та діючих створених власноруч студентами макетів, школа «молодого викладача», виробничий корпус для практичного фахового навчання, інформаційно-обчислювальний центр, бібліотека та бухгалтерія. Всі ці структурні одиниці коледжу об'єднуються територіально й організаційно у локальний науково-технічний комплекс. Основу створення такої концепції становлять такі принципи: координація діяльності та співпраця провідних блоків коледжу; накопичення, зміцнення і впровадження інноваційного потенціалу коледжу; постійне застосування трансферної технології науки у промисловість; розвиток інфраструктури; впровадження нових технологій в облаштуванні лабораторій та кабінетів коледжу; оцінка спрямованості на визначення переваг або недоліків у застосуванні нововведень у ЗВО; оптимізація його інноваційної інфраструктури, організаційних форм інноваційної діяльності та створення засобів для стимулювання активізації інноваційних процесів у всіх структурних блоках коледжу; постійний взаємозв'язок коледжу з підприємствами-партнерами в галузі міського господарства щодо визначенні методів і форм впровадження та застосування інноваційних технологій. Наприклад, циклова комісія «Електротехнічне обладнання будівель і споруд ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» спільно зі здобувачами вищої освіти в курсових і дипломних проектах здійснює упровадження модульного принципу за такими ознаками, як: оволодіння принципами роботи нових технологій транспортування електричної енергії, впровадження ефективних ресурсозберігальних технологій, опанування альтернативних джерел енергії; оволодіння принципами роботи сучасних технологій високотехнологічного розвитку системи електропостачання, ліфтової індустрії, розподільчих електричних мереж та підйомно-транспортних споруд.

Отже, всі вказані вище аспекти технології модульного принципу мають своє призначення прискорити соціально-економічний розвиток ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського», оновити педагогічну технологію викладання дисциплін викладачами коледжу та сформувати якісну інноваційну діяльність учасників освітнього процесу. Інноваційні освітні технології, що застосовуються у професійній підготовці майбутніх викладачів ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського», відображають загальну стратегію в розвитку єдиного освітньо-професійного простору, а педагогічні –

втілюють тактику і методи її впровадження та здійснення. Прикладами освітніх технологій є «Концепція розвитку освіти», Закон України «Про вищу освіту» тощо. Освітні технології охоплюють педагогічну, соціально-виховну й інформаційно-комунікаційну сфери. До педагогічних належать технології управління, навчальні та виховні. Соціально-виховні технології не обмежені лише вирішенням педагогічних завдань, оскільки їх суб'єктами є не лише студенти і вчителі шкіл, але й працівники соціальних служб, позашкільних навчально-виховних закладів і громадських організацій. Проте, інформаційно-комунікативні технології пронизують наскрізь всі інші види технологій і застосовуються у ході здійснення як освітньо-професійних, так і управлінських процесів. Основні ознаки інноваційних технологій навчання: орієнтація освітнього процесу в ЗВО на формування провідних і спеціальних компетенцій педагогічних працівників і розвиток у них самостійності й відповідальності за результати своєї професійної діяльності; міждисциплінарність навчально-професійних завдань; домінування практико орієнтованих і проблемних методів навчання; наявність надійного партнерства з органами державної влади й управління освітою для трансферу інноваційних продуктів у практику. Інноваційні процеси мають відбуватися за таких умов, коли працівники спочатку усвідомлюють необхідність змін, формулюють мету, розробляють інновації, окреслюють сфери їх застосування й оволодівають принципами роботи, послуговуються ними та поширюють.

Проте з часом інновації спрацьовуються, не користуються попитом і «відмирають» [9]. У результаті забезпечується кінцевий результат, що має вагомий технічний і соціально-економічний ефект. Пропонуємо загальну схему інноваційного процесу (рис.1).

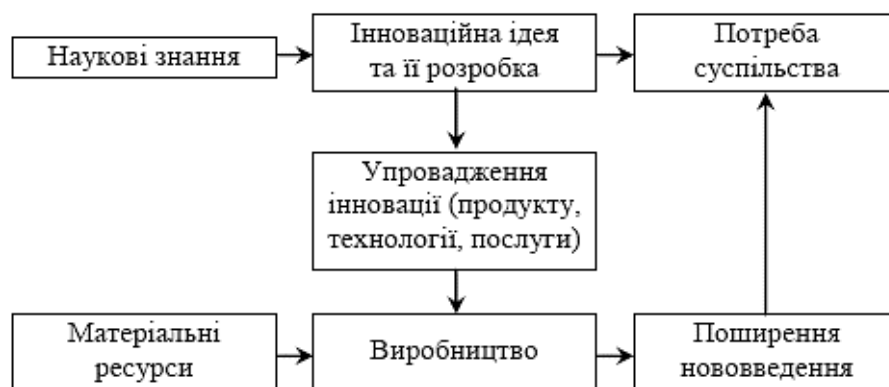

Рис.1. Загальна схема інноваційного процесу (за Н.В. Краснокутською) [9]

Лише впровадження новацій уможливило підвищити ефективність інноваційного процесу, що сприяє забезпеченню комфортних умов для опанування знань й оволодіння фаховими навичками та вміннями в інтерактивному освітньо-професійному середовищі закладу вищої освіти, а отже, й виокремленню ознак, що задовольняють потреби стейкхолдерів і працевдавців (основні підприємства промисловості), які надають робочі місця випускникам коледжу. Саме в таких умовах певна інновація долає шлях від виникнення ідеї до її впровадження та репрезентації на ринку (у підприємствах промисловості). На рис. 2 запропоновано схему інноваційного процесу як комплексу дій.

На відміну від науково-технічного прогресу інноваційний процес не завершується лише впровадженням новації (техніки, технології, продукту) для виготовлення та продукування, йому властива неперервність. Адже з поширенням інновація стає ефективнішою, вдосконалюється і набуває нових споживчих якостей. Якщо дослідити науково-освітню і навчально-виховну діяльність циклової комісії «Електротехнічне обладнання будівель і споруд» ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського», можна зробити висновок про те, що одне нововведення, запропоноване викладачем для виконання студентом курсового чи дипломного проєкту, спонукає здобувача вищої освіти до його удосконалення та виготовлення і впровадження іншого нововведення, оскільки на хвилі модернізації система інноваційного процесу буде дієвою лише за умови працездатності сукупності всіх діючих компонентів. Саме цей аспект задовільнить потреби суспільства у впровадженні здобутків науки і техніки.

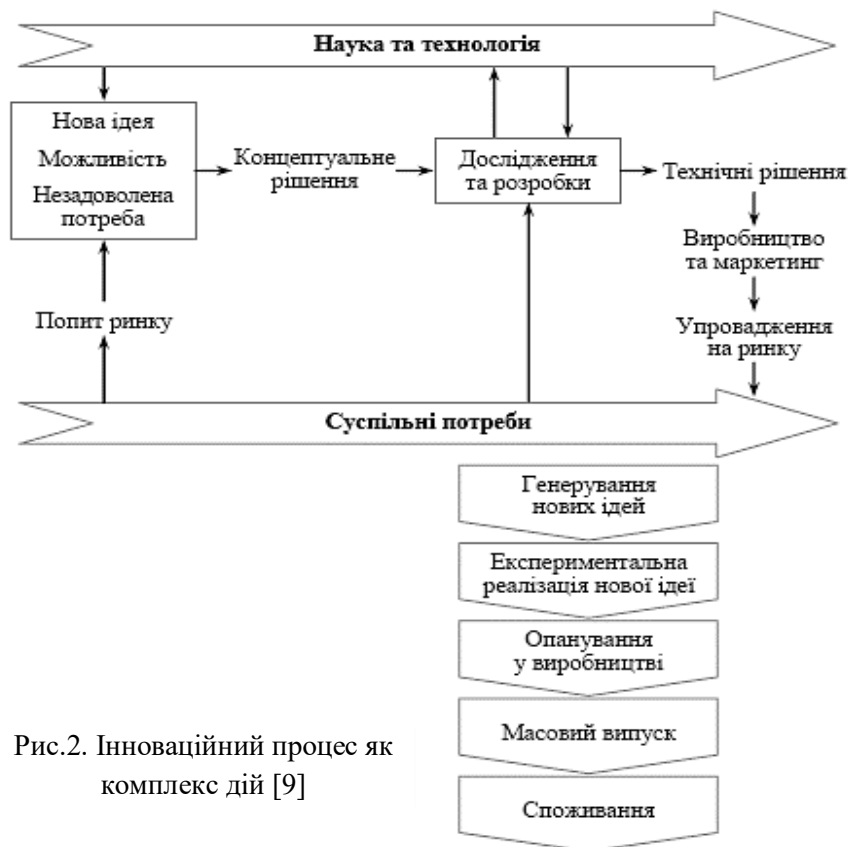

Рис.2. Інноваційний процес як комплекс дій [9]

Інновації в освітньо-професійному середовищі ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» формуються завдяки забезпеченню належних організаційних і психолого-педагогічних умов, відповідних до мети, обраних методів і технологій, форм організації та системи управління, а також оцінки змісту передбачених програмою модернізації заходів. Так, орієнтація програми осучаснення у галузях освіти та науки на розвиток компетентностей у майбутніх фахівців, упровадження нових освітніх стандартів, перехід до профільного навчання та складання випускниками ЗВО України єдиного державного іспиту потребують внесення докорінних змін у практичну діяльність викладачів коледжів, що спонукає всіх педагогічних працівників до актуалізації наявного багажу знань у ході виконання нових завдань та бути підготовленими до впровадження та застосування новацій для підвищення ефективності своєї педагогічної діяльності. Програма фахової підготовки педагогічних працівників до інноваційної діяльності містить єдиний алгоритм, що ґрунтується на таких принципах:

- узгодження цілей інноваційної діяльності;
- розвиток операційної підготовленості до здійснення та впровадження результатів інноваційної діяльності;
- трансформація змісту педагогічної взаємодії та співпраці;
- проектування педагогічних програм, орієнтованих на досягнення нових освітніх результатів.

При виконанні програми фахової підготовки майбутніх педагогів вважаємо доцільним скористатися досвідом інноваційної діяльності, запропонованим для мережі експериментальних майданчиків. Цей досвід охоплює такі принципи опанування здобувачем вищої освіти інноваційного змісту професійної підготовки: ним усвідомлюється не лише проблема, але й інноваційна діяльність як форма та методи її розв'язання. Учасники впровадження інноваційного досвіду виконують роль проєктувальників, враховуючи у процесі виконання завдань наукового дослідження фахову своєрідність і забезпеченість освітньої установи належними ресурсами. В запропонованому освітньо-професійному просторі кожний серед них обирає власну траєкторію усвідомлення та пошуку шляхів для розв'язання обговорюваної проблеми [8].

Таким чином, опанування змісту програми модернізації освіти як складова фахової підготовки майбутнього вчителя до здійснення інноваційної діяльності має ґрунтуватися на даних педагогічного аналізу можливостей підвищення якості освіти. У зв'язку з цим предметом для обговорення може бути не лише оновлений зміст, який необхідно опанувати, але й загальні проблеми реформування освіти та підвищення її якості.

Програма модернізації у сферах освіти і науки передбачає системні зміни в діяльності закладу вищої освіти. Вона може бути втіленою лише зусиллями колективу, чії педагогічні ідеї узгоджені з цілями, способами виконання та строками впровадження інноваційних змін. Необхідність такого узгодження актуалізує застосування технологій педагогічного аналізу, що ґрунтуються на формах організації та виконання професійних завдань у таких групах, як: «круглий стіл», педагогічний консиліум, семінар, дискусія. Саме за умови дотримання таких принципів роботи циклова комісія «Електротехнічне обладнання будівель і споруд» коледжу запрошує до участі представників установ і підприємств, які є учасниками освітньо-професійного процесу в якості керівників і рецензентів виконуваних студентами курсових або дипломних проєктів, що містять інформацію про інноваційність електротехнічного обладнання системи енергопостачання та транспортно-підйомних споруд у галузі міського господарства. Адже саме ознайомлення здобувача вищої освіти з принципами роботи нових технологій і ефективністю виконання ними визначених завдань і процесів, а також оволодіння майбутнім фахівцем навичками й уміннями працювати з ними та втілення ідей щодо їх удосконалення мають бути пов'язаними із ефективністю новацій, що є результатом і наслідком інноваційної діяльності педагогів.

Процес оцінювання результатів вищої освіти доцільно організувати в логіці рефлексивного аналізу й оцінки значимості можливих недоліків і прорахунків. Так, для прикладу, на сайті ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського», в рубриці «Освітній процес» наявна рубрика «Забезпечення якості освіти», а в ній позиція «Моніторинг якості освіти» (запроваджена в жовтні 2022 р.), де всім відвідувачам електронної сторінки, а саме: педагогічним працівникам, абітурієнтам, студентам і випускникам коледжу різних років, а також партнерам, керівникам осередків для практики, – пропонується заповнити анкету, а потім у межах засідання педагогічної ради коледжу здійснити підбиття підсумків анкетування.

Результати анкетування уможливають викладачам коледжу встановити ступінь підготовленості педагогів до роботи з новітніми технологіями, досягнення ними вищих результатів у професійній діяльності, визначити значимість окремих із них. Ступеневість проєкту відображена як у структурі технології виконання завдань з інноваційної діяльності в логіці основних напрямів оновлення змісту освіти, так і в поступовому опануванні ними досвіду інноваційних перетворень у сфері професійної освіти в ЗВО України спочатку стратегічними командами коледжів, потім педагогічними колективами, які вони репрезентують.

Таким чином, орієнтація аналітико-проєктувальної діяльності викладачів коледжу на розробку та впровадження програми оновлення змісту освітнього процесу в ЗВО спонукає нас до удосконалення практичної складової у фаховій підготовці майбутніх учителів (коригування навчального плану, пошук та створення нових освітніх і надпредметних програм, опанування й оволодіння засобами нових освітніх технологій, зміни в системі оцінювання знань умінь і навичок учнів). Навчання у межах проєкту відбувається на проблемних семінарах, результатами ведення яких є розробка та створення програмних (управлінських, методичних тощо) продуктів, застосування яких на практиці сприятиме вирішенню завдань підвищення якості освіти. Отже, запровадження по-справжньому інноваційного навчання потребує від педагога широкого кола психолого-педагогічних компетенцій, що забезпечують його підготовленість до застосування такого підходу у своїй професійній діяльності.

Нові технології не лише забезпечують сприятливі умови для творчості студента, але насамперед продукують нові вимоги до викладача, який мусить:

- діагностувати цілі навчання, виховання та особистого розвитку;
- глибше володіти навчальним предметом;
- моделювати професійну діяльність майбутнього фахівця в умовах професійного навчання;
- визначати структуру освітнього процесу і прогнозувати його результати;
- організувати самостійну самоосвітню діяльність студентів у ході підготовки до семінарів, лабораторних і практичних занять;
- розробляти опорні конспекти та структурно-логічні схеми для лекцій;
- створювати нові різновиди наочних засобів (раціональна наочність);
- вільно володіти методами проблемного та розвивального навчання;
- знати й уміти диференціювати роботу в групі або індивідуальні заняття із застосуванням комп'ютерних програм тощо.

Саме дотримання таких вимог в ЗВО України забезпечує взаємодію у спільній роботі як здобувачів вищої освіти, так і педагогів, що надає кращі умови для формування, становлення і розвитку інноваційного освітньо-професійного середовища та розвивальних технологій навчання, адже співпраця викладачів і студентів у межах закладу вищої освіти сприяє створенню єдиного простору для наукового пошуку на основах суб'єкт-суб'єктної активності відносин викладач–студент, запровадження кредитно-модульної

системи в організації освітнього процесу, блочно-модульної структури навчально-методичних комплексів, їх оснащення діагностичними матеріалами, впровадження технологій наукового дослідження.

Окреслимо провідні напрями внутрішньої системи забезпечення якості освіти й освітньої діяльності закладу:

- освітнє середовище;
- система оцінювання освітньо-наукової діяльності здобувачів вищої освіти;
- система педагогічної діяльності;
- система управлінської діяльності.

Серед ознак підготовленості педагогічних працівників до інноваційної діяльності формуємо й науково обґрунтовуємо такі показники: сприйняття педагогічної діяльності як сфери самовтілення і самоствердження, володіння основами інноваційної педагогічної діяльності, що охоплює мету та результат її досягнення, набір апробованих на власному досвіді способів вирішення завдань що містяться в структурі розроблення та застосування розвивальних технологій навчання, досвід виконання цієї діяльності в проблемних умовах, рефлексію і самоконтроль особистих дій на основі послуговування власними унікальними зразками та критеріями ефективності.

Висновки. Розвиток педагогічної культури викладачів ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» в освітньо-професійному середовищі – тривалий та безперервний процес. Свої витоки він має у профорієнтаційній роботі педагога з учнями загальноосвітніх шкіл або викладача ЗВО зі студентами професійних закладів передвищої освіти. Рушійними силами розвитку педагогічної культури особистості є задоволення професійних і соціальних потреб, що перетворюються на стійкі професійні мотиви.

Вважаємо доцільним наголосити (закцентувати увагу на тому), що педагогічна технологія не є постійною, її необхідно вдосконалювати, і змінювати залежно від пануючих в освітньо-професійному середовищі коледжу організаційних і психолого-педагогічних умов. Важливо, щоб кожен викладач мав можливість внести до наявної технології навчання з тієї чи іншої дисципліни, свої науково обґрунтовані й аргументовані корективи, враховуючи при цьому рівень освітньої підготовленості студентів, їх навчально-пізнавальні особливості та здатність до науково-дослідної діяльності, а також ступінь розвитку відповідної галузі науки та нагальність вимог і викликів часу.

Стратегія розвитку фахової педагогічної освіти в Україні передбачає широту участі суспільства в її реструктуризації, що є основною передумовою для впровадження новітніх технологій, адже сформульовані вище принципи спонукають науково-освітню громадськість відмовитися від усталених традицій та орієнтуватися на інновації, що відповідають сучасним потребам розвитку країни та загальноосвітнім тенденціям у сфері освіти.

Створення освітньо-професійного середовища у ВСП «КФКМГ ТНУ імені В.І. Вернадського» потребує:

- загального усвідомлення колективом коледжу необхідності введення новацій у процес професійної підготовки майбутніх педагогів;
- відповідного професійно-фахового рівня викладачів коледжу (їх фахова освіта, стан щодо підвищення кваліфікації, діяльність у роботі методичних рад тощо);
- створення відповідної матеріально-технічної основи;
- залучення провідних учених – працівників ЗВО, інститутів післядипломної педагогічної освіти та підприємств-партнерів – осередків, де студенти виконують завдання з практики;
- науково обґрунтований вибір інновації для конкретного закладу вищої освіти.

Науково обґрунтована система організаційних і психолого-педагогічних умов інноваційного освітньо-професійного середовища ВСП «Київський фаховий коледж міського господарства Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського» становить необхідне підґрунтя для накопичення, впровадження та застосування інноваційного потенціалу колективу працівників закладу вищої освіти з метою посилення інноваційної спрямованості освітньо-професійної діяльності коледжу, підвищення рівня професійної культури, якості освіти й інноваційного потенціалу викладачів, активізації їх навчально-наукової й експериментальної діяльності, модернізації змісту професійної підготовки майбутніх фахівців і форм організації та здійснення її практичної складової, розроблення і впровадження освітніх інновацій та нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Авраменко К. Роль інтерактивних технологій у змісті методичної підготовки майбутніх учителів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : наук. зб. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Жовтий О.О., 2012. Вип.42, ч.2. С.65-68.

2. Акімова О.В. Формування творчого мислення в процесі рішення розумових задач. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2007. Вип.19. С.144-150.
3. Алексеев О.М. Дистанційні технології у змішаному навчанні студентів машинобудівних спеціальностей. *Збірник наук. праць*. 2013. Вип.14. С.14-18.
4. Алексеева Г.М. Інтерактивні комп'ютерні технології навчання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №6. С.28-31.
5. Алексеева С.В., Гуменний О.Д., Паржницький В.В. Розвиток інформаційної культури педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів: посібник. Київ: 2015. 188 с.
6. Братко М.В. Управління професійною підготовкою фахівців в умовах університетського коледжу: теоретичний аспект. *Scientific Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2016. №7(3). С.9-16.
7. Габа І.М. Соціально-психологічні складові розвивального потенціалу освітнього середовища вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи». Київ, 2018. 23 с.
8. Кушнірук С.А., Бондарчук І.М. Освітньо-професійне середовище як інтегрований засіб накопичення та втілення інноваційного потенціалу викладачів і студентів фахового коледжу в університеті. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2023. Вип.91. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.
9. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
10. Шапран Ю.П., Шапран О.І. Типологія освітнього середовища в умовах компетентнісно-зорієнтованої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. №23. С 4-9.
11. Kushniruk S.A. Formation of readiness for research activity of students in the process of general-pedagogical preparation. *Science and practice: Collection of scientific articles*. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia. 2016. P.262-267.
12. Kushniruk S.A. Normative and legal frameworks of students' scientific and research activity in pedagogical universities of Ukraine (the 20th-beginning of the 21st century). *Perspectives directions of scientific researches: Collection of scientific articles*. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2016. P. 302-305.
13. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № № 1556-VII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (дата звернення 18.03.2023 р.).

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-300-2-15>

Мілена КУЗНЕЦОВА

асистент кафедри загальної та клінічної патофізіології ім. Д.О. Альперна
Харківський національний медичний університет
e-mail: mkusya1605@gmail.com

Вікторія БІБІЧЕНКО

кандидат медичних наук, доцент
Харківський національний медичний університет
e-mail: vo.bibichenko@knmu.edu.ua

Ірина КУЗНЕЦОВА

асистент кафедри медичної біології
Харківський національний медичний університет
e-mail: ik.kuznietsova@knmu.edu.ua

Вступ. Війна в Україні вплинула на всі сфери життя населення, зокрема на ставлення до власного здоров'я. Не менший вплив має відродження визначного історично-культурного досвіду і традиції національного виховання, що своєю чергою актуалізує проблему фізичного та духовного розвитку,